

België

Samenvatting

Het Belgische herstel- en veerkrachtplan (*Recovery and Resilience Plan; RRP*) bestaat uit zes componenten met in totaal 105 investeringen en 35 hervormingen. Van de beschikbare middelen zal 50% worden besteed aan klimaatdoelen en 27% aan de digitale transitie. Het plan voldoet volgens de Europese Commissie (de Commissie) aan het *do no significant harm*-vereiste. De grootste klimaatinvesteringen vinden plaats op het gebied van duurzame renovatie van gebouwen (1 miljard euro), projecten op het gebied van waterstof (0,6 miljard euro) en duurzame mobiliteit (1,3 miljard euro). Daarnaast wordt er ingezet op digitalisering van de overheid (0,6 miljard euro), onderwijs en vaardigheden (1 miljard euro), en onderzoek en ontwikkeling (0,4 miljard euro). De belangrijkste voorgenomen hervormingen liggen op het gebied van de kwaliteit en houdbaarheid van de overheidsuitgaven, pensioenen, de arbeidsmarkt, onderwijs en vaardigheden en het verminderen van de administratieve regeldruk voor ondernemingen. Het Belgische herstelplan omvat 5,9 miljard euro aan subsidies. België maakt geen gebruik van het leningendeel van de RRF.

Aansluiting op landspecifieke aanbevelingen

Het plan bevat diverse maatregelen per landspecifieke aanbeveling die België in 2019 en 2020 heeft ontvangen in het kader van het Europees Semester.

De aanbeveling om de houdbaarheid van de overheidsfinanciën te verbeteren wordt geadresseerd met een structurele hervorming die zorgt voor de systematische integratie van uitgaventoetsingen in de begrotingscycli op alle overheidsniveaus. Pilots hiervoor zijn op alle overheidsniveaus reeds gestart. Voor het herstelplan zullen de pilots worden omgezet in overheidsbesluiten die de strategie, reikwijdte, tijdslijn en mogelijk kwantitatieve doelen voor de toetsingen zullen bepalen. Daarnaast is een pensioenhervorming aangekondigd die de houdbaarheid van het pensioensysteem moet verbeteren, tegen de achtergrond van de reeds stijgende publieke pensioenuitgaven. Een aan te nemen wetsvoorstel zal maatregelen moeten bevatten die oudere werkenden aansporen om langer actief te blijven op de arbeidsmarkt (ondanks mogelijkheden voor vroegpensioenen), en die de solidariteit versterken door onder andere een adequaat minimumpensioen te bieden. Er zijn nog weinig details bekend over de hervorming, waardoor het daadwerkelijke effect op de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op de lange termijn nog onduidelijk is.

Op het gebied van de arbeidsmarkt en het onderwijs heeft België de aanbeveling gekregen om belemmeringen weg te nemen, en de prestaties, inclusiviteit en vaardighedenmatch van het onderwijssysteem te verbeteren. Deze aanbevelingen worden geadresseerd door diverse maatregelen die actief arbeidsmarktbeleid promoten, arbeidsmarktprestaties verbeteren en discriminatie op de arbeidsmarkt tegengaan. Ook bevat het herstelplan investeringen die de sociale- en arbeidsmarktintegratie van kwetsbare groepen bevorderen, de prestaties van het onderwijssysteem verbeteren en tekorten aan vaardigheden (o.a. op digitaal gebied) moeten verminderen door training en activerend arbeidsmarktbeleid. Concrete maatregelen zijn bijvoorbeeld de digitalisering van het onderwijs (materiaal, infrastructuur, training, en beleid), en het (tijdelijk) combineren van loon en uitkeringen om de prikkels tot werken te vergroten. Ook wil België het "leven lang leren" stimuleren middels een individueel recht op training, een subsidie voor trainingstijd voor bedrijven en minder obstakels voor deelname aan training voor tijdelijk werklozen. De Commissie wijst erop dat de effectiviteit van de maatregelen rond de arbeidsmarkt en het onderwijs groter had kunnen zijn wanneer een holistische en geïntegreerde aanpak was gekozen. Het herstelplan bevat daarnaast een voornemen voor een belastinghervorming die werken lonender moet maken. Aangezien een tijdslijn en doel voor het aannemen van de hervorming ontbreken, is besloten de maatregel niet in het uitvoeringsbesluit op te nemen. De aanbeveling om werken lonender te maken wordt dan ook slechts gedeeltelijk geadresseerd.

De landspecifieke aanbeveling rond productiviteit en concurrentievermogen vraagt onder andere aandacht voor investeringen in de groene en digitale transitie, (groene) mobiliteitsuitdagingen, onderzoek en ontwikkeling, en het ondernemersklimaat. Voor de groene transitie voorziet het RRP in investeringen in onder andere de renovatie van gebouwen en waterstof. Complementerende hervormingen betreffen verbeteringen in bestaande subsidies voor duurzame renovaties en een regelgevend raamwerk voor waterstof- en koolstofmarkten. Een mobiliteitsbudget om duurzaam

woon-werkverkeer te stimuleren, een verandering van het bestaande bedrijfsautobelastingsschema om elektrische bedrijfswagens te stimuleren, en maatregelen om de uitrol van laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen te versnellen dienen de mobiliteitsuitdagingen te adresseren. Het plan bevat daarnaast investeringen in fietsinfrastructuur en openbaar vervoer. Maatregelen voor de digitale transitie concentreren zich rond investeringen in cybersecurity, digitalisering van overheidsdiensten, en uitrol van glasvezel en 5G. Deze maatregelen moeten ook bijdragen aan het verminderen van de regeldruk en het verbeteren van het ondernemersklimaat. Tot slot vinden er investeringen plaats in onderzoek en innovatie. Het plan bevat geen maatregelen die de concurrentie in de dienstensector vergroten, zoals geadviseerd in de landspecifieke aanbeveling van 2019.

De Commissie oordeelt dat het plan in voldoende mate een significant deel van de uitdagingen uit de landspecifieke aanbevelingen van 2019 en 2020 adresseert. Het kabinet kan zich hierin vinden. Hoewel de voorgenomen maatregelen in het herstelplan niet alle uitdagingen in de Belgische economie zullen oplossen, zullen met de voorgenomen structurele hervormingen en investeringen belangrijke stappen worden gezet in het verhogen van de potentiële economische groei en de weerbaarheid van de Belgische economie. Vanwege het ontbreken van details van belangrijke aangekondigde hervormingen, met name op het gebied van pensioenen, is het van belang dat de Commissie de uitwerking van deze maatregelen tijdens de implementatiefase goed blijft monitoren.

Mijlpalen en doelen

Het voorstel voor een uitvoeringsbesluit van de Raad omvat 210 mijlpalen en doelen voor de diverse hervormingen en investeringen. 67% van de totale betalingen is in de eerste helft van de implementatietermijn gepland. Voor de hervormingen ligt het zwaartepunt in de eerste helft van de implementatietermijn, voor investeringen ligt de piek in het begin en aan het einde. De Commissie beoordeelt de opgenomen mijlpalen en doelen als realistisch, waarbij de opgenomen indicatoren voldoende relevant en robuust zijn om de voortgang te kunnen monitoren. Het kabinet kan zich vinden in het oordeel van de Commissie.

Controlesystemen

Het plan beschrijft volgens de Commissie een geschikt systeem voor de implementatie van het herstelplan voor het voorkomen, detecteren en corrigeren van corruptie, fraude en belangenverstrengeling en het voorkomen van dubbele (Unie-)financiering. Er is sprake van een robuust controlesysteem, met duidelijke rollen en verantwoordelijkheden. Wel moet België enkele ontbrekende maatregelen nog treffen, zoals een (geverifieerd) operationeel opslagsysteem met alle relevante data gerelateerd aan de implementatie van het herstelplan en adequate coördinatieafspraken om op de verschillende niveaus dubbele (Unie-)financiering te voorkomen. Deze maatregelen zijn opgenomen in de uitvoeringshandeling, en vormen een voorwaarde voor het doen van de eerste uitbetalingen.

Eindoordeel kabinet

Op basis van bovenstaande kan het kabinet zich vinden in de positieve beoordeling van het Belgische herstelplan door de Europese Commissie. Het kabinet kan zich ook vinden in de mijlpalen en doelen en bijbehorende bedragen die in het uitvoeringsbesluit zijn opgenomen. Het kabinet is daarom voornemens in te stemmen met het voorgestelde uitvoeringsbesluit van de Raad. Het kabinet zal de beoordeling door de Commissie van het behalen van mijlpalen en doelen, in het bijzonder degene die in de loop van de tijd nog nader geconcretiseerd worden, nauwgezet volgen.